

„Studie“ plná argumentačních faulů

Centrum ekonomických a tržních analýz (CETA) vypracovalo na zakázku Ministerstva životního prostředí „Studii dopadů zavedení zálohového systému na nápojové obaly z PET“. Ze stostránkového dokumentu je patrné, že jediným cílem je poskytnout ministerstvu dostatek argumentů (ať již podložených fakty či nikoli) pro zamítnutí jakékoli úvahy o zavádění vratných záloh na PET lahve a plechovky v České republice. Studie uvádí množství nepřesných, zavádějících či vyloženě lživých informací.

Desatero hlavních argumentačních faulů studie CETA:

1. Společnosti CETA vadí, že „pouze“ pět z deseti evropských systémů vratných záloh dosahuje míry zpětného odběru PET lahví na úrovni 90 % a více. Zároveň však již opomíná podotknout, že nikde jinde než v zemích se zavedeným zálohovým systémem, se této míry sběru PET lahví nedosahuje.
2. Studie společnosti CETA tvrdí, že studie materiálových toků vypracovaná Institutem cirkulární ekonomiky počítá s nadsazeným odhadem tzv. litteringu (tedy odhozených nápojových obalů). Studie materiálových toků pro rok 2016 ukázala, že v přírodě zůstalo 1 872 tun pohozených PET lahví. CETA předpokládá, že takové množství se do přírody vyhazovalo každý rok po dobu posledních dvaceti let, a tedy se tak naakumulovalo 36 640 tun.

To je samozřejmě zcela nelogický argument, neboť:

- množství PET lahví uvedených na trh každoročně roste – tím pádem roste i littering, není tak možné vycházet z množství volně pohozených PET lahví v roce 2016 a předpokládat, že tomu tak bylo každý rok od roku 1996,
 - předpokládá se, že část z lahví vyhozených v minulých letech skončila na černých skládkách – některé z nich již byly zlikvidovány za peníze z obecních rozpočtů.
3. Společnost CETA bez jakéhokoli zdůvodnění uvádí předpoklad, že hlavními původci pohozených odpadků jsou řidiči kamionů, „netřídíči“ a lidé, kteří nemají „jinou možnost“ – například nenajdou prázdný koš. Z toho CETA usuzuje, že ekonomická motivace (tedy vratná záloha) by tyto lidi nepřiměla lahve vracet.
 4. Studie CETA považuje cenu materiálu získaného zpětným odběrem proti vratné záloze za nadhodnocenou. Tvrdí, že studie agentury Eunomia nereflektuje zastoupení barev na českém trhu a odkazuje na tabulku společnosti EKOKOM. Byla to však právě tato tabulka, kterou agentura Eunomia použila.
 5. Studie CETA považuje náklady zálohového systému navrženého společností Eunomia za značně podhodnocené. Vytýká jí, že navrhuje nízký počet automatů na zpětný odběr. Vychází tak z porovnání se slovenskou studií proveditelnosti, kterou vypracoval Institut environmentální politiky, a devítistránkovou studií společnosti EKOKOM, která postrádá jakoukoli metodiku a výsledky nejsou podloženy žádnými reálnými daty. CETA dává do souvislosti počet automatů na zpětný odběr s rozlohou země a počtem obyvatel. Naprosto však zanedbává lokální strukturu maloobchodní (sběrné) sítě, která je na Slovensku mnohem roztržštěnější než v České republice.
 6. CETA ve své studii uvádí riziko poklesu třídění ostatních materiálů při zavedení zálohového systému. Toto své tvrzení zakládá na situaci v Německu v roce 2003 (tedy před šestnácti lety!). Jedná se o zcela nevhodný příklad. Německý systém byl zaváděn velmi překotně, bez jakýchkoli pokynů pro maloobchodníky, bez vybudovaného systému zpětného odběru nápojových obalů a systému pro správu financí a vrácení záloh spotřebitelům. U žádných jiných systémů k poklesu třídění nedošlo.

7. Společnost CETA velmi často srovnává zálohový systém navržený společností Eunomia se systémem německým, který je na rozdíl od českého, centralizovaného návrhu, decentralizovaný, a tedy v mnoha faktorech naprosto nesrovnatelný.
8. Studii CETA lze vnímat jako doporučení další intenzifikace sběrné sítě a dotřídování směsného komunálního odpadu. Těmito variantám se však nikde ve studii nedostane stejně „objektivního“ zkoumání, jako variantě zavedení záloh.
9. Je patrné, že zejména v oblasti hodnocení ekonomiky systému není společnost CETA relevantním oponentem společnosti Eunomia, protože dosud neměla možnost fungování zálohového systému do detailu zkoumat. V mnoha případech tak svůj úsudek zakládá pouze na ekonomických výpočtech či dokonce svých dojmech a teoretických a nepodložených konstrukcích.
10. Podle veřejně dostupné Smlouvy o dílo uzavřené mezi ministerstvem a CETA je cílem studie „...posouzení dopadů zavedení zálohového systému na nápojové obaly z PET...s cílem jejího pozitivního i kritického zhodnocení.“ Je tedy s podivem, že jeden z členů autorského kolektivu se již v listopadu loňského roku veřejně vyslovoval proti zálohovému systému.